

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 15. oktobra 2019*

„Predhodno odločanje – Policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Okvirni sklep 2002/584/PNZ – Evropski nalog za prijetje – Razlogi za zavrnitev izvršitve – Člen 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Prepoved nečloveškega ali ponižujočega ravnanja – Razmere v zaporu v odreditveni državi članici – Presoja, ki jo opravi izvršitveni pravosodni organ – Merila“

V zadevi C-128/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu, Nemčija) z odločbo z dne 8. februarja 2018, ki je na Sodišče prispela 16. februarja 2018, v postopku v zvezi z izvršitvijo evropskega naloga za prijetje, izdanega zoper

Dumitruja-Tudorja Dorobantuja,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, R. Silva de Lapuerta, podpredsednica, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, M. Safjan (poročevalec) in P. G. Xuereb, predsedniki senatov, M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen, sodniki, K. Jürimäe, sodnica, K. Lycourgos, in N. Piçarra, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: D. Dittert, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 5. februarja 2019,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za D.-T. Dorobantuja G. Strate, J. Rauwald in O.-S. Lucke, Rechtsanwälte,
- za Generalstaatsanwaltschaft Hamburg G. Janson in B. von Laffert, agenta,
- za nemško vlado sprva T. Henze, M. Hellmann in A. Berg, nato M. Hellmann in A. Berg, agenti,
- za belgijsko vlado C. Van Lul, A. Honhon in J.-C. Halleux, agenti,
- za dansko vlado J. Nymann-Lindegren in M. S. Wolff, agenta,
- za Irsko G. Hodge in A. Joyce, agentki, skupaj z G. Mullan, BL,
- za špansko vlado M. A. Sampol Pucurull, agent,

* Jezik postopka: nemščina.

- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj s S. Fiorentinom in S. Faraciom, avvocati dello Stato,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér, G. Koós, G. Tornyai in M. M. Tátrai, agenti,
- za nizozemsko vlado M. K. Bulterman in J. Langer, agenta,
- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za romunsko vlado C.-R. Cantăr, C.-M. Florescu, A. Wellman in O.-C. Ichim, agenti,
- za Evropsko komisijo S. Grünheid in R. Troosters, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 30. aprila 2019

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) ter Okvirnega sklepa Sveta z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (2002/584/PNZ) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 34), kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 (UL 2009, L 81, str. 24) (v nadaljevanju: Okvirni sklep 2002/584).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru izvršitve – v Nemčiji – evropskega naloga za prijetje, ki ga je 12. avgusta 2016 Judecătoria Medgidia (prvostopenjsko sodišče v Medgidii, Romunija) izdalo zoper Dumitruja-Tudorja Dorobantuja zaradi uvedbe kazenskega postopka v Romuniji.

Pravni okvir

EKČP

- 3 Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), v členu 3, naslovljenem „Prepoved mučenja“, določa:

„Nikogar se ne sme mučiti, niti nečloveško ali ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati.“

Pravo Unije

Listina

- 4 Člen 4 Listine, naslovljen „Prepoved mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja“, določa:

„Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.“

- 5 Pojasnila k Listini o temeljnih pravicah (UL 2007, C 303, str. 17, v nadaljevanju: Pojasnila k Listini) v zvezi s členom 4 Listine določajo, da „[je pravica v tem členu] pravica, zagotovljena s 3. členom EKČP, ki ima enako besedilo“, in da „[ima zato] na podlagi člena 52(3) Listine člen 4 enak pomen in področje uporabe kot 3. člen EKČP.“
- 6 Člen 52 Listine, naslovljen „Obseg pravic in načel ter njihova razlaga“, v odstavku 3 določa:
- „Kolikor ta listina vsebuje pravice, ki ustrezajo pravicam, zagotovljenim z [EKČP], sta vsebina in obseg teh pravic enaka kot vsebina in obseg pravic, ki ju določa navedena konvencija. Ta določba ne preprečuje širšega varstva po pravu Unije.“
- 7 Pojasnila k Listini v zvezi z njenim členom 52(3) določajo, da „[s]klicevanje na EKČP zajema Konvencijo in njene protokole“, da „[v]sebina in obseg zagotovljenih pravic nista določena le z besedilom navedenih aktov, temveč tudi s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice in Sodišča Evropske unije“, da „[je namen] zadnjega stavka v odstavku [Evropski] Uniji omogočiti, da zagotavlja širše varstvo“, in da „[v] vsakem primeru raven varstva, ki jo zagotavlja Listina, ne sme biti nižja od ravni, ki jo zagotavlja EKČP“.
- 8 Člen 53 Listine, naslovljen „Raven varstva“, določa:
- „Nobena določba te listine se ne sme razlagati kot omejevanje ali zoževanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih, na njihovem področju uporabe, priznavajo pravo Unije, mednarodno pravo in mednarodni sporazumi, katerih pogodbenica je Unija ali vse države članice, predvsem [EKČP] ter ustave držav članic.“

Okvirni sklep 2002/584

- 9 Člen 1 Okvirnega sklepa 2002/584, naslovljen „Opredelitev evropskega naloga za prijetje in obveznost njegove izvršitve“, določa:
- „1. Evropski nalog za prijetje je sodna odločba, ki jo izda država članica z namenom prijetja in predaje zahtevane osebe s strani druge države članice z namenom uvesti kazenski postopek ali izvršiti kazen zapora ali ukrep, vezan na odvzem prostosti.
2. Države članice izvršijo vsak evropski nalog za prijetje na osnovi načela medsebojnega priznavanja in v skladu z določbami tega okvirnega sklepa.
3. Ta okvirni sklep ne spreminja obveznosti, ki izhajajo iz spoštovanja temeljnih pravic in temeljnih pravnih načel iz člena 6 [EU].“
- 10 V členih 3, 4 in 4a Okvirnega sklepa 2002/584 so navedeni razlogi za obvezno in fakultativno neizvršitev evropskega naloga za prijetje.
- 11 V členu 5 Okvirnega sklepa 2002/584 so določena jamstva, ki jih mora dati odreditvena država članica v nekaterih primerih.
- 12 Člen 6 Okvirnega sklepa 2002/584, naslovljen „Opredelitev pristojnih pravosodnih organov“, določa:
- „1. Odreditveni pravosodni organ je pravosodni organ odreditvene države članice, ki je po pravu te države pristojen za odreditev evropskega naloga za prijetje.
2. Izvršitveni pravosodni organ je pravosodni organ izvršitvene države članice, ki je po pravu te države pristojen za izvršitev evropskega naloga za prijetje.

[...]"

- 13 Člen 7 Okvirnega sklepa 2002/584, naslovljen „Udeležba centralnih organov“, v odstavku 1 določa:

„Vsaka država članica lahko imenuje centralni organ ali, kadar tako določa njen pravni sistem, več centralnih organov za pomoč pristojnim pravosodnim organom.“

- 14 Člen 15 Okvirnega sklepa 2002/584, naslovljen „Odločitev o predaji“, določa:

„1. Izvršitveni pravosodni organ odloči, v časovnih rokih in pod pogoji, opredeljenimi v tem okvirnem sklepu, ali bo predal prijeto osebo.

2. Če izvršitveni pravosodni organ ugotovi, da podatki, ki mu jih je poslala odreditvena država članica, ne zadostujejo za odločitev o predaji, zahteva, da se mu nujno pošljejo potrebne dodatne informacije, zlasti v zvezi s členi 3 do 5 in členom 8, in lahko določi rok za njihovo sprejetje [prejetje], pri tem pa mora upoštevati časovne roke[,] določene v člen[u] 17.

3. Odreditveni pravosodni organ lahko izvršitvenemu pravosodnemu organu kadar koli pošlje kakršen koli dodaten koristen podatek.“

- 15 Člen 17 Okvirnega sklepa 2002/584, naslovljen „Časovni roki in postopki pri odločitvi o izvršitvi evropskega naloga za prijetje“, določa:

„1. Evropski nalog za prijetje je treba obravnavati in izvršiti kot nujno zadevo.

2. V primeru, ko zahtevana oseba soglaša s predajo, mora biti končna odločitev o izvršitvi evropskega naloga za prijetje sprejeta v 10 dneh po soglasju.

3. V drugih primerih mora biti končna odločitev o izvršitvi evropskega naloga za prijetje sprejeta v 60 dneh po prijemu zahtevane osebe.

4. Kadar se v posebnih primerih evropski nalog za prijetje ne more izvršiti v časovnih rokih iz odstavkov 2 in 3, izvršitveni pravosodni organ o tem nemudoma obvesti odreditveni pravosodni organ in pojasni razloge za zamudo. V takem primeru se časovni rok lahko podaljša za dodatnih 30 dni.

[...]"

Nemško pravo

Ustava Zvezne republike Nemčije

- 16 Člen 101(1), drugi stavek, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (ustava Zvezne republike Nemčije) z dne 23. maja 1949 (BGBl. 1949, str. 1) določa:

„Nikomur ni mogoče vzeti pravice do zakonitega sodnika.“

Zakon o mednarodni pravni pomoči v kazenskih zadevah

- 17 S členi od 78 do 83k Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (zakon o mednarodni pravni pomoči v kazenskih zadevah) z dne 23. decembra 1982, kakor je bil spremenjen z Europäisches Haftbefehlsgesetz (zakon o evropskem nalogu za prijetje) z dne 20. julija 2006 (BGBl. 2006 I, str. 1721), je bil Okvirni sklep 2002/584 prenesen v nemški pravni red.

18 Člen 73 tega zakona, kakor je bil spremenjen z zakonom o evropskem nalogu za prijetje, določa:

„Če ni podana nobena prošnja v tem smislu, vzajemna pravna pomoč in izmenjava informacij nista zakoniti, če bi kršili temeljna načela nemškega pravnega reda. V primeru prošnje na podlagi osmega, devetega in desetega dela vzajemna pravna pomoč ni zakonita, če bi kršila načela iz člena 6 PEU.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 19 Judecătoria Medgidia (prvostopenjsko sodišče v Medigidii) je 12. avgusta 2016 izdalo evropski nalog za prijetje zoper D.-T. Dorobantuja, romunskega državljana, zaradi uvedbe kazenskega postopka zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje in ponareditve listin ali uporabe ponarejenih listin (v nadaljevanju: evropski nalog za prijetje z dne 12. avgusta 2016).
- 20 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu, Nemčija) je s sklepoma z dne 3. in 19. januarja 2017 ugotovilo, da je predaja D.-T. Dorobantuja romunskim oblastem, s katero se izvrši evropski nalog za prijetje z dne 12. avgusta 2016, zakonita.
- 21 Navedeno sodišče je v zvezi s tem opozorilo na zahteve, ki so bile določene v sodbi Sodišča z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru (C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), v skladu s katerimi mora izvršitveni pravosodni organ, prvič, ugotoviti, ali so v zvezi z razmerami v zaporu v odreditveni državi članici podane sistemske ali splošne pomanjkljivosti, ki se nanašajo bodisi na nekatere skupine oseb bodisi na nekatere zavode za prestajanje kazni zapora, in drugič, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da bo zadevna oseba zaradi razmer v zaporu v tej državi članici podvržena dejanski nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja.
- 22 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) je v okviru prve faze tega nadzora zlasti na podlagi odločb Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi z Romunijo in poročilom Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz (zvezno ministrstvo za pravosodje in varstvo potrošnikov, Nemčija) ugotovilo, da obstajajo konkretni pokazatelji sistemskih in splošnih pomanjkljivosti v zvezi z razmerami v zaporih v Romuniji.
- 23 Navedeno sodišče je po tej ugotovitvi v okviru druge faze navedenega nadzora preučilo elemente, ki staj jih med drugim predložila sodišče, ki je izdalo zadevni nalog za prijetje, in Ministerul Justiției (ministrstvo za pravosodje, Romunija), v zvezi z razmerami v zaporu, v katerih bi se D.-T. Dorobantu znašel v primeru predaje romunskim organom.
- 24 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) je v zvezi s tem upoštevalo informacijo, da bi bil D.-T. Dorobantu, če bi bil med postopkom v priporu, nastanjen v celicah za štiri osebe s površino 12,30 m², 12,67 m² oziroma 13,50 m² ali v celici za deset oseb s površino 36,25 m². Če bi bil D.-T. Dorobantu obsojen na kazen odvzema prostosti, bi bil najprej nastanjen v zavodu za prestajanje kazni zapora, v katerem ima vsak zapornik na voljo površino 3 m², v nadaljevanju pa bi ostale razmere enake, če bi kazen prestajal v zaprtem režimu, medtem ko bi bil v odprtem ali polodprtem režimu nastanjen v celici, v kateri ima vsaka oseba na voljo površino 2 m².
- 25 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) je izvedlo celovito presojo razmer v zaporu v Romuniji, pri čemer se je oprlo na sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 22. oktobra 2009, Orchowski proti Poljski (CE:ECHR:2009:1022JUD001788504), z dne 19. marca 2013, Blejușcă proti Romuniji (CE:ECHR:2013:0319JUD000791010), in z dne 10. junija 2014, Mihai Laurențiu Marin proti Romuniji (CE:ECHR:2014:0610JUD007985712). V zvezi s tem je ugotovilo, da so se te razmere od leta 2014 izboljšale, čeprav površina 2 m² na osebo ne ustreza zahtevam, določenim v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice. Vendar naj bi bila

nezadostnost prostora, ki ga imajo osebe, več kot izravnana z drugimi razmerami v zaporu. Poleg tega je navedeno sodišče poudarilo, da je Romunija uvedla mehanizem učinkovitega nadzora razmer v zaporu.

- 26 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) je poleg tega ugotovilo, da bi kazniva dejanja, ki se očitajo D.-T. Dorobantu, če bi bila njegova predaja romunskim organom zavrnjena, ostala nekaznovana, kar bi bilo v nasprotju s ciljem zagotavljanja učinkovitosti kazenskega pravosodja v Uniji.
- 27 Generalstaatsanwaltschaft Hamburg (državno tožilstvo v Hamburgu, Nemčija) je na podlagi sklepov Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) z dne 3. in 19. januarja 2017 dovolilo predajo D.-T. Dorobantu romunskim organom po prestani zaporni kazni, na katero je bil obsojen zaradi drugih kaznivih dejanj, ki jih je storil v Nemčiji.
- 28 D.-T. Dorobantu je kazen odvzeta prostosti zaradi teh kaznivih dejanj, storjenih v Nemčiji, prestajal do 24. septembra 2017.
- 29 D.-T. Dorobantu se je zoper ta sklepa Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) pritožil pri Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče, Nemčija).
- 30 Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče) je s sklepom z dne 19. decembra 2017 navedena sklepa razglasilo za nična, ker je bila z njima D.-T. Dorobantu kršena pravica do zakonitega sodnika iz člena 101(1), drugi stavek, ustave Zvezne republike Nemčije. Zadeva je bila vrnjena v odločanje Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu).
- 31 Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče) je v svojem sklepu ugotovilo, da je Evropsko sodišče za človekove pravice v sodbi z dne 20. oktobra 2016, Muršič proti Hrvaški (CE:ECHR:2016:1020JUD000733413), presodilo, da je to, da je osebni prostor zaprte osebe v skupinski celici manjši od 3 m², podlaga za močno domnevo kršitve člena 3 EKČP, ki pa jo je mogoče ovreči, če so zmanjšanja osebnega prostora pod zahtevanih 3 m² kratka, občasna in minimalna, če so povezana z zadostno svobodo gibanja zunaj celice in ustreznimi dejavnostmi zunaj celice, če je oseba zaprta v zavodu, ki na splošno zagotavlja dostojne razmere v zaporu, in če zadevna oseba ni podvržena drugim elementom, ki se štejejo za obteževalne okoliščine slabih razmer v zaporu.
- 32 Poleg tega Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče) meni, da nekaterih meril, ki jih je Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) upoštevalo pri celoviti presoji razmer v zaporu v Romuniji, Evropsko sodišče za človekove pravice do zdaj še ni izrecno priznalo kot dejavnikov, ki lahko odtehtajo zmanjšanje osebnega prostora, ki ga ima oseba, ki ji je odvzeta prostost. Tako naj bi bilo med drugim v zvezi z možnostjo izrabe dopustov, sprejema obiskovalcev, čiščenja osebnih oblačil in nakupa proizvodov. Poleg tega naj glede na novejšo sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice ne bi bilo gotovo, da lahko izboljšanje sistema ogrevanja, sanitarij in higienskih pogojev odtehta tako zmanjšanje tega osebnega prostora.
- 33 Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče) je poudarilo tudi, da niti Sodišče Evropske unije niti Evropsko sodišče za človekove pravice do zdaj nista odločala o upoštevnosti meril glede sodelovanja kazenskih sodišč v Uniji ter glede potrebe po preprečevanju nekaznovanja storilcev kaznivih dejanj in ustvarjanja „safe havens“ zanje, v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.
- 34 Nacionalni nalog za prijetje, ki ga je izdalo Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) zaradi predaje D.-T. Dorobantu, je bil izvršen do odprave pripora zadevne osebe s sklepom tega sodišča z dne 20. decembra 2017.

- 35 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) želi pred odločanjem na podlagi vrnitve v ponovno odločanje, ki jo je odredilo Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče), poznati zahteve, ki izhajajo iz člena 4 Listine, glede razmer v zaporu v odreditveni državi članici in meril, ki jih je treba upoštevati pri presoji izpolnjevanja teh zahtev na podlagi sodbe Sodišča z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru (C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).
- 36 V teh okoliščinah je Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Kakšne minimalne zahteve glede razmer v zaporu se pri izvajanju Okvirnega sklepa 2002/584 [...] zahtevajo na podlagi člena 4 Listine?
- (a) Ali pravo Unije določa ‚absolutno‘ najmanjšo velikost bivalnega prostora osebe v zaporu, katere neizpolnitev vedno pomeni kršitev člena 4 Listine?
- (i) Ali se pri določitvi individualnega deleža upošteva, ali gre za samice ali večposteljne sobe?
- (ii) Ali je pri izračunu velikosti bivalnega prostora treba odšteti površino, ki jo zaseda pohištvo (postelja, omara itd.)?
- (iii) Kateri gradbeni pogoji morajo biti izpolnjeni za skladnost razmer v zaporu s pravom Unije? Kakšen pomen ima neposreden (ali zgolj posreden) dostop do sanitarij ali drugih prostorov ter oskrba z mrzlo in toplo vodo, ogrevanje, osvetlitev itd.?
- (b) Kakšno vlogo imajo pri ocenjevanju različni ‚režimi prestajanja kazni‘, in sicer različni časi odpiranja celic in različne stopnje svobode gibanja v zavodu za prestajanje kazni zaporu?
- (c) Ali se lahko – kot je to storil senat v svojih odločbah o dopustitvi – upoštevajo tudi pravne in organizacijske izboljšave v odreditveni državi članici (uvedba sistema ombudsmana, vzpostavitev sodišč za izvrševanje kazni itd.)?
2. Na podlagi katerih meril se preverjajo razmere v zaporu z vidika temeljnih pravic prava Unije? V kakšnem obsegu ta merila vplivajo na razlago pojma ‚dejanska nevarnost‘ v smislu sodbe z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru (C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198)?
- (a) Ali lahko pravosodni organi izvršitvene države članice izvajajo obsežen nadzor razmer v zaporu v odreditveni državi članici oziroma se morajo omejiti na ‚nadzor očitne nezakonitosti‘?
- (b) Če bi Sodišče v okviru odgovora na prvo vprašanje za predhodno odločanje prišlo do zaključka, da pravo Unije določa ‚absolutne‘ pogoje glede razmer v zaporu: ali bi neizpolnitev teh minimalnih pogojev pomenila ‚nezmožnost tehtanja‘, ki bi hkrati vedno pomenila obstoj ‚dejanske nevarnosti‘, ki prepoveduje predajo, ali pa se lahko izvršitvena država članica vključi v tehtanje? Ali se lahko pri tem upoštevajo vidiki, kot so zagotavljanje pravne pomoči znotraj Unije, delovanje evropskega kazenskega sistema ali načeli vzajemnega zaupanja in vzajemnega priznavanja?“

Postopek pred Sodiščem

- 37 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) je s sklepom z dne 25. septembra 2018, ki ga je Sodišče prejelo 27. septembra 2018, Sodišče obvestilo, da je bil D.-T. Dorobantu, potem ko je bil zanj 12. avgusta 2016 izdan evropski nalog za prijetje, v Romuniji v odsotnosti obsojen na zaporno kazen dveh let in štirih mesecev. Romunski pravosodni organ je navedeni evropski nalog za prijetje zato razveljavil in 1. avgusta 2018 izdal nov evropski nalog za prijetje za izvršitev navedene kazni (v nadaljevanju: evropski nalog za prijetje z dne 1. avgusta 2018). Predložitveno sodišče je po tej nadomestitvi evropskega naloga za prijetje ohranilo svoja vprašanja za predhodno odločanje.
- 38 Sodišče je 14. novembra 2018 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) poslalo zahtevo za podrobnejše podatke v skladu s členom 101 Poslovnika Sodišča in ga pozvalo, naj med drugim pojasni, ali je mogoče dovoljenje za izvršitev in izvršitev evropskega naloga za prijetje z dne 1. avgusta 2018 šteti za resnična, in ne hipotetična.

- 39 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) je z dopisom z dne 20. decembra 2018, ki je na Sodišče prispel istega dne, odgovorilo, da sta dovoljenje za izvršitev in izvršitev evropskega naloga za prijetje z dne 1. avgusta 2018 resnična, pri čemer sta predmet odgovora Sodišča na vprašanja za predhodno odločanje.
- 40 Iz informacij v sklepu Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu) z dne 25. septembra 2018 in v navedenem dopisu z dne 20. decembra 2018 izhaja, da mora predložitveno sodišče odločiti o izvršitvi veljavnega evropskega naloga za prijetje (glej *a contrario* sklep z dne 15. novembra 2017, Aranyosi, C-496/16, neobjavljen, EU:C:2017:866, točki 26 in 27). Na vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, je treba zato odgovoriti.

Vprašanja za predhodno odločanje

- 41 Predložitveno sodišče z vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, na prvem mestu sprašuje o intenzivnosti in obsegu nadzora, ki ga mora izvršitveni pravosodni organ, ki ima na voljo dokaze, ki potrjujejo obstoj sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti glede razmer v zavodih za prestajanje kazni zapora odreditvene države članice, izvesti v skladu s členom 1(3) Okvirnega sklepa 2002/584 v povezavi s členom 4 Listine, da bi ugotovil, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja dejanska nevarnost, da bo oseba, za katero je izdan evropski nalog za prijetje, po predaji tej državi članici podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu člena 4 Listine. Sprašuje zlasti, ali mora biti ta nadzor celovit ali, nasprotno, omejen samo na primere očitnih pomanjkljivosti glede teh razmer v zaporu.
- 42 Na drugem mestu sprašuje, ali mora pri tej presoji upoštevati zahtevo glede minimalnega prostora na osebo, ki ji je bila odvzeta prostost, v celici takega zavoda. Sprašuje se tudi o načinu izračuna tega prostora, kadar so v celici pohišstvo in sanitarije, ter o tem, kako upoštevne so pri taki presoji druge razmere v zaporu, kot so sanitarni pogoji ali obseg svobode gibanja osebe, ki ji je bila odvzeta prostost, v zavodu za prestajanje kazni zapora.
- 43 Na tretjem mestu sprašuje, ali je treba pri tej presoji upoštevati obstoj zakonskih in strukturnih ukrepov, ki prinašajo izboljšanje nadzora nad razmerami v zaporu v odreditveni državi članici.
- 44 Na četrtem mestu sprašuje, ali se to, da ta država članica morda ne spoštuje minimalnih zahtev v zvezi z razmerami v zaporu, lahko tehta s preudarki, povezanimi z učinkovitostjo pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah ter z načeloma vzajemnega zaupanja in priznavanja.

Uvodne ugotovitve

- 45 Za odgovor na postavljena vprašanja je treba najprej opozoriti, da pravo Unije, kot je razvidno iz sodne prakse Sodišča, temelji na osnovni premisi, da vsaka država članica z vsemi drugimi državami članicami deli vrsto skupnih vrednot, na katerih temelji Unija, in priznava, da jih druge države članice delijo z njo, kot je pojasnjeno v členu 2 PEU. Ta premisa pomeni in utemeljuje obstoj vzajemnega zaupanja med državami članicami pri priznavanju teh vrednot in torej pri spoštovanju prava Unije, s katerim se te vrednote izvajajo (sodbi z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality (Pomanjkljivosti pravosodnega sistema), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 35, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 48).
- 46 Tako načelo vzajemnega zaupanja med državami članicami kot načelo medsebojnega priznavanja, ki temelji na medsebojnem zaupanju med državami članicami, sta v pravu Unije temeljnega pomena, saj omogočata vzpostavitev in ohranjanje območja brez notranjih meja. Natančneje, načelo vzajemnega zaupanja zlasti v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice od vsake od teh držav zahteva, naj,

razen v izrednih okoliščinah, šteje, da vse druge države članice spoštujejo pravo Unije in zlasti temeljne pravice, priznane s tem pravom (sodbi z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality (Pomanjkljivosti pravosodnega sistema), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 36, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 49).

- 47 Kadar države članice izvajajo pravo Unije, so zato lahko na podlagi istega prava zavezane, da domnevajo, da druge države članice spoštujejo temeljne pravice, tako da ne le, da od druge države članice ne morejo zahtevati nacionalne ravni varstva temeljnih pravic, ki je višja od tiste, ki jo zagotavlja pravo Unije, temveč tudi, razen v izjemnih primerih, ne smejo preveriti, ali je druga država članica v konkretnem primeru dejansko spoštovala temeljne pravice, ki jih zagotavlja Unija (sodbi z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality (Pomanjkljivosti pravosodnega sistema), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 37 in navedena sodna praksa, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 50).
- 48 Na področju, ki ga ureja Okvirni sklep 2002/584, je načelo medsebojnega priznavanja, ki je, kot izhaja zlasti iz uvodne izjave 6 tega sklepa, „temeljni kamen“ pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, uporabljeno v členu 1(2) tega okvirnega sklepa, ki določa pravilo, da države članice izvršijo vsak evropski nalog za prijetje na osnovi načela medsebojnega priznavanja in v skladu z določbami navedenega okvirnega sklepa. Izvršitveni pravosodni organi lahko torej načeloma izvršitev takega naloga zavrnejo samo zaradi taksativno naštetih razlogov za neizvršitev, ki so določeni v navedenem okvirnem sklepu, izvršitev evropskega naloga za prijetje pa je lahko pogojena le z enim od taksativno naštetih pogojev iz člena 5 tega okvirnega sklepa. Medtem ko je izvršitev evropskega naloga za prijetje načelo, je zavrnitev izvršitve določena kot izjema, ki jo je treba razlagati ozko. Tako Okvirni sklep 2002/584 izrecno določa razloge za obvezno (člen 3) in fakultativno (člena 4 in 4a) neizvršitev evropskega naloga za prijetje ter jamstva, ki jih mora odreditvena država članica dati v posebnih primerih (člen 5) (sodbi z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality (Pomanjkljivosti pravosodnega sistema), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točki 41 in 42, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točki 54 in 55).
- 49 Kljub temu pa je Sodišče priznalo tudi, da so „v izjemnih okoliščinah“ mogoče druge omejitve načel medsebojnega priznavanja in vzajemnega zaupanja med državami članicami (sodbi z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality (Pomanjkljivosti pravosodnega sistema), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 43 in navedena sodna praksa, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 56).
- 50 V tem okviru je Sodišče pod nekaterimi pogoji navedlo obveznost izvršitvenega pravosodnega organa, da ustavi postopek predaje, uveden z Okvirnim sklepom 2002/584, kadar obstaja nevarnost, da bi imela ta predaja za posledico nečloveško ali ponižujoče ravnanje z zahtevano osebo v smislu člena 4 Listine (sodbe z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točka 84; z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality (Pomanjkljivosti pravosodnega sistema), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 44, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 57).
- 51 Tako mora pravosodni organ izvršitvene države članice, če razpolaga z elementi, ki potrjujejo obstoj dejanske nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost, v odreditveni državi članici glede na standard varstva temeljnih pravic, kot je priznan v pravnem redu Unije in zlasti v členu 4 Listine, pri odločanju o predaji osebe, na katero se nanaša evropski nalog za prijetje, organom odreditvene države članice presoditi obstoj te nevarnosti. Izvršitev takega naloga namreč ne sme voditi do nečloveškega ali ponižujočega ravnanja s to osebo (sodbi z dne 5. aprila

2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točka 88, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 59).

- 52 Izvršitveni pravosodni organ se mora v ta namen najprej opreti na objektivne, zanesljive, natančne in ustrezno posodobljene podatke o razmerah v zaporu v odreditveni državi članici, ki dokazujejo dejanske sistemske ali splošne pomanjkljivosti, ki zadevajo bodisi nekatere skupine oseb bodisi nekatere zavode za prestajanje kazni zapora. Ti podatki lahko izhajajo zlasti iz mednarodnih sodnih odločb, kot so sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice, iz sodnih odločb odreditvene države članice ter iz odločb, poročil in drugih dokumentov organov Sveta Evrope ali Združenih narodov (sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točka 89, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 60).
- 53 V obravnavanem primeru je predložitevno sodišče, kot je razvidno iz spisa, ki je na voljo Sodišču, na podlagi odločb Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi z Romunijo, odločb nemških sodišč ter poročil zveznega ministrstva za pravosodje in varstvo potrošnikov ugotovilo, da obstajajo konkretni pokazatelji sistemskih in splošnih pomanjkljivosti v zvezi s pogoji prestajanja zapora v tej državi članici. Njegova vprašanja tako temeljijo na premisi obstoja takih pomanjkljivosti, ki jih mora predložitevno sodišče preveriti ob upoštevanju ustrezno posodobljenih podatkov (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 71).
- 54 Zgolj obstoj elementov, ki pričajo o sistemskih ali splošnih pomanjkljivostih, ki zadevajo bodisi nekatere skupine oseb bodisi nekatere zavode za prestajanje kazni zapora, kar zadeva razmere v zaporu v odreditveni državi članici, vsekakor še ne pomeni nujno, da bi bila v konkretnem primeru zadevna oseba v primeru predaje organom te države članice podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju (sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točki 91 in 93, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 61).
- 55 Da se zagotovi spoštovanje člena 4 Listine v posameznem primeru osebe, za katero je izdan evropski nalog za prijetje, mora izvršitveni pravosodni organ, ki je soočen z objektivnimi, zanesljivimi, natančnimi in ustrezno posodobljenimi podatki, ki pričajo o obstoju takih pomanjkljivosti, nato konkretno in natančno presoditi, ali v okoliščinah obravnavanega primera obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da za to osebo po njeni predaji odreditveni državi članici obstaja dejanska nevarnost, da bo v njej podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu člena 4 Listine zaradi razmer v zaporu v državi članici, ki jih bo deležna (glej v tem smislu sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točki 92 in 94, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 62).
- 56 Razlaga člena 4 Listine, na katero je bilo opozorjeno v točkah od 50 do 55 te sodbe, v bistvu ustreza vsebini člena 3 EKČP, kot ga je razložilo Evropsko sodišče za človekove pravice.
- 57 Evropsko sodišče za človekove pravice je razsodilo, da sodišče države pogodbenice EKČP ne more zavrniti izvršitve evropskega naloga za prijetje iz razloga, da obstaja tveganje, da bo zahtevana oseba v odreditveni državi deležna razmer v zaporu, ki zajemajo nečloveško in ponižujoče ravnanje, kadar navedeno sodišče ni predhodno opravilo posodobljene in podrobne preučitve položaja, kakršen je bil ta v času njengove odločbe, ter ni skušalo opredeliti strukturnih pomanjkljivosti v zvezi z razmerami v zaporu ter dejanskega in posamičnega tveganja kršitve člena 3 EKČP v tej državi (sodba ESČP z dne 9. julija 2019, Romeo Castaño proti Belgiji, CE:ECHR:2019:0709JUD000835117, točka 86).

Intenzivnost in obseg nadzora nad razmerami v zaporu v odreditveni državi članici, ki ga opravi izvršitveni pravosodni organ

- 58 Na prvem mestu, glede vprašanj predložitvenega sodišča v zvezi z intenzivnostjo in obsegom nadzora nad razmerami v zaporu v odreditveni državi članici glede na člen 1(3) Okvirnega sklepa 2002/584 v povezavi s členom 4 Listine, ki ga opravi izvršitveni pravosodni organ, je treba najprej opozoriti, da sta v skladu s členom 52(3), prvi stavek, Listine, če pravica iz njenega člena 4 ustreza pravici, ki je zagotovljena s členom 3 EKČP, njen pomen in obseg enaka tistim, ki jih določa ta konvencija. Poleg tega je v Pojasnilih k Listini glede tega člena 52(3) navedeno, da pomena in obsega pravic, zagotovljenih z EKČP, ne določa zgolj besedilo te konvencije, temveč tudi sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice in Sodišča Evropske unije.
- 59 Po tem uvodnem pojasnilu je treba poudariti, prvič, da mora slabo ravnanje, da bi bilo zajeto s členom 3 EKČP, doseči minimalen prag resnosti, ki ga je treba presojeti ob upoštevanju vseh podatkov zadeve, zlasti trajanja ravnanja in njegovih fizičnih ali psihičnih učinkov ter v nekaterih primerih spola, starosti in zdravstvenega stanja osebe (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 91 in navedena sodna praksa).
- 60 Člen 3 EKČP zagotavlja, da je vsak zapornik zaprt pod pogoji, ki zagotavljajo spoštovanje človekovega dostojanstva, da način izvrševanja ukrepa zadevne osebe ne podvrže stiski ali intenzivnosti trpljenja, ki presega neizogibno raven trpljenja, ki je nujen del odvzema prostosti, ter da sta glede na praktične zahteve prestajanja zopora ustrezno zagotovljena zdravje in dobro počutje zapornika (sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točka 90, in z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 90 in navedena sodna praksa).
- 61 V tem okviru mora nadzor, ki ga mora izvršitveni pravosodni organ v izjemnih okoliščinah, na katere je bilo opozorjeno v točkah od 50 do 52 te sodbe, v zvezi s pogoji prestajanja zopora v odreditveni državi članici opraviti zaradi presoje, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja dejanska nevarnost, da bo oseba, za katero je izdan evropski nalog za prijetje, po predaji tej državi članici v njej podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, temeljiti na celoviti presoji upoštevanih materialnih razmer v zaporu.
- 62 Ker je, kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 107 sklepnih predlogov, prepoved nečloveškega in ponižujočega ravnanja v smislu člena 4 Listine absolutna (glej v tem smislu sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točke od 85 do 87, in z dne 19. marca 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, točka 78), spoštovanja človekovega dostojanstva, ki ga je treba zagotoviti na podlagi tega člena, ni mogoče zagotoviti, če je nadzor nad razmerami v zaporu v odreditveni državi članici, ki ga izvede izvršitveni pravosodni organ, omejen le na očitne pomanjkljivosti.
- 63 Drugič, glede obsega tega nadzora, kar zadeva zavode za prestajanje kazni zopora v odreditveni državi članici, je treba opozoriti, da mora ta organ, ki odloča o predaji osebe, za katero je bil izdan evropski nalog za prijetje, konkretno in natančno presoditi, ali v okoliščinah konkretnega primera obstaja dejanska nevarnost, da bo ta oseba v tej državi članici podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 77).
- 64 Iz tega sledi, da se preizkus, ki ga mora opraviti navedeni organ, glede na njegovo konkretno in natančno naravo ne more nanašati na splošne razmere, ki obstajajo v vseh zaporih odreditvene države članice, v katerih bi zadevna oseba lahko bivala po odvzemu prostosti (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 78).

- 65 Poleg tega bi bila obveznost izvršitvenih pravosodnih organov, da preverijo razmere v vseh zaporih v odreditveni državi članici, v katerih bi zadevna oseba lahko bivala po odvzemu prostosti, očitno pretirana. Prav tako je ne bi bilo mogoče izvesti v rokih iz člena 17 navedenega okvirnega sklepa. Taka preveritev bi tako lahko znatno odložila predajo te osebe, zaradi česar bi delovanje sistema evropskega naloga za prijetje izgubilo polni učinek. To bi pomenilo tveganje, da bi zahtevana oseba ostala nekaznovana (sodba z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točki 84 in 85).
- 66 Zato so glede na vzajemno zaupanje, ki mora obstajati med državami članicami in na katerem temelji sistem evropskega naloga za prijetje, in ob upoštevanju zlasti rokov, ki so izvršitvenim pravosodnim organom naloženi s členom 17 Okvirnega sklepa 2002/584 za sprejetje dokončne odločitve o izvršitvi takega naloga, ti organi dolžni preveriti le pogoje prestajanja zavora v zaporih, za katere je glede na informacije, s katerimi razpolagajo, konkretno predvideno, da bo navedena oseba v njih, tudi začasno ali prehodno, bivala po odvzemu prostosti (sodba z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 87).
- 67 Izvršitveni pravosodni organ mora zato na podlagi člena 15(2) Okvirnega sklepa 2002/584 od pravosodnega organa odreditvene države članice zahtevati, naj mu nujno predloži potrebne dodatne informacije glede pogojev, v katerih bo zadevna oseba v tej državi članici bivala po odvzemu prostosti (sodba z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 63 in navedena sodna praksa).
- 68 Če je zagotovilo, da zadevna oseba ne bo podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju zaradi konkretnih in natančnih razmer v zaporu, ne glede na zavod za prestajanje kazni zavora, v katerem bo bivala v odreditveni državi članici, dal ali vsaj potrdil odreditveni pravosodni organ, po potrebi po tem, ko je za pomoč zaprosil centralni organ ali enega od centralnih organov odreditvene države članice v smislu člena 7 Okvirnega sklepa 2002/584, mu mora izvršitveni pravosodni organ zaupati, vsaj ob neobstoju vsakršnega natančnega podatka, na podlagi katerega bi bilo mogoče misliti, da so pogoji prestajanja zavora v določenem zavodu za prestajanje kazni zavora v nasprotju s členom 4 Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 112).
- 69 Izvršitveni pravosodni organ lahko torej samo v izjemnih okoliščinah in na podlagi natančnih podatkov ugotovi, da ne glede na zagotovilo, kakršno je to iz prejšnje točke, obstaja dejanska nevarnost, da bo zadevna oseba podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu člena 4 Listine zaradi razmer v zaporu v odreditveni državi članici.

Presoja razmer v zaporu glede na osebni prostor osebe, ki ji je odvzeta prostost

- 70 Na drugem mestu, glede presoje, ki jo opravi izvršitveni pravosodni organ v zvezi z razmerami v zaporu glede na osebni prostor osebe v zavodu za prestajanje kazni zavora, je treba poudariti, da je iz predložitvene odločbe razvidno, da bo D.-T. Dorobantu, če bo predan romunskim organom, zaprt v večposteljni, in ne v enoposteljni celici. Ne glede na formulacijo prvega vprašanja za predhodno odločanje je zato treba v okviru obravnavane zadeve določiti minimalne zahteve glede osebnega prostora osebe, ki ji je odvzeta prostost, zgolj v zvezi z prestajanjem zavora v večposteljni celici.
- 71 V zvezi s tem je treba poudariti, da se je Sodišče glede na ugotovitve iz točke 58 te sodbe in ob trenutnem neobstoju minimalnih zahtev v pravu Unije v zvezi s tem oprlo na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 3 EKČP in, natančneje, na sodbo z dne 20. oktobra 2016, Muršič proti Hrvaški (CE:ECHR:2016:1020JUD000733413).

- 72 Sodišče je pri tem presodilo, da je glede na pomembnost prostorskega dejavnika pri celoviti presoji razmer v zaporu to, da je osebni prostor osebe, ki ji je odvzeta prostost, v večposteljni celici manjši od 3 m², podlaga za močno domnevo kršitve člena 3 EKČP (sodba z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 92 in navedena sodna praksa).
- 73 To močno domnevo kršitve člena 3 EKČP je običajno mogoče ovreči le, če so, prvič, zmanjšanja osebne prostora glede na zahtevani minimum 3 m² kratka, občasna in minimalna, drugič, če se izvajajo hkrati z zadostno svobodo gibanja zunaj celice in ustreznimi dejavnostmi zunaj celice ter, tretjič, če zavod na splošno zagotavlja dostojne razmere v zaporu in zadevna oseba ni podvržena drugim elementom, ki se štejejo za obteževalne okoliščine slabih razmer v zaporu (sodba z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 93 in navedena sodna praksa).
- 74 V zvezi s tem je treba dodati, da je trajanje obdobja odvzema prostosti sicer res lahko upošteven dejavnik za presojo teže trpljenja ali ponižanja, ki mu je oseba, ki ji je odvzeta prostost, podvržena zaradi slabih razmer v zaporu. Vendar relativna kratkost obdobja odvzema prostosti ne izključi avtomatično zadevnega ravnanja iz področja uporabe člena 3 EKČP, kadar drugi elementi zadoščajo za to, da je to ravnanje zajeto s to določbo (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točki 97 in 98 ter navedena sodna praksa).
- 75 Poleg tega je iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice v bistvu razvidno, da je prostorski dejavnik, kadar ima zapornik v večposteljni celici od 3 do 4 m² osebne prostora, še vedno pomemben dejavnik pri presoji ustreznosti razmer v zaporu. V takem primeru je mogoče kršitev člena 3 EKČP ugotoviti, če je pomanjkanje prostora povezano z drugimi materialnimi pogoji prestajanja zapora, med drugim z nedostopom do dvorišča ali naravnega zraka in svetlobe, slabim prezračevanjem, prenizko ali previsoko temperaturo, neobstojem zasebnosti na straniščih ali slabimi sanitarnimi in higienskimi pogoji (glej v tem smislu sodbo ESČP z dne 20. oktobra 2016, Muršić proti Hrvaški, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, točka 139).
- 76 Kadar ima oseba, ki ji je odvzeta prostost, v večposteljni celici več kot 4 m² osebne prostora, tako da ta vidik materialnih razmer v zaporu ni problematičen, drugi vidiki teh razmer, kot so navedeni v prejšnji točki, ostajajo upoštevni pri presoji primernosti razmer v zaporu zadevne osebe z vidika člena 3 EKČP (glej v tem smislu sodbo ESČP z dne 20. oktobra 2016, Muršić proti Hrvaški, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, točka 140).
- 77 Pri presoji, ali obstaja dejanska nevarnost, da bo zadevna oseba podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu člena 4 Listine, je treba v zvezi s podrobnostmi izračuna minimalnega prostora, ki ga mora imeti oseba, ki ji je odvzeta prostost, v večposteljni celici, v kateri so pohištvo in sanitarije, ob trenutnem neobstoju minimalnih zahtev v zvezi s tem v pravu Unije upoštevati merila, ki jih je določilo Evropsko sodišče za človekove pravice v zvezi s členom 3 EKČP. Navedeno sodišče meni, da čeprav se v izračun površine, ki je na voljo v taki celici, ne sme vključiti površina sanitarij, pa je treba v ta izračun vključiti površino, ki jo zaseda pohištvo, pri čemer poudarja, da morajo zadevne osebe ohraniti možnost, da se v celici normalno gibljejo (glej v tem smislu sodbo ESČP z dne 20. oktobra 2016, Muršić proti Hrvaški, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, točki 75 in 114 ter navedena sodna praksa).
- 78 V obravnavanem primeru je iz stališč, ki jih je na obravnavi navedla romunska vlada, razvidno, da bi bilo treba D.-T. Dorobantuja po predaji zapreti v okviru režima, v katerem bi se lahko zelo svobodno gibal, pri čemer bi lahko tudi delal, kar bi omejilo čas prebivanja v večposteljni celici. Predložitveno sodišče mora te elemente preveriti in presoditi vse druge okoliščine, ki so upoštevne za analizo, ki jo

mora opraviti v skladu z ugotovitvami, navedenimi v točkah od 71 do 77 te sodbe, po potrebi tako, da zaprosi odreditveni pravosodni organ za dodatne informacije, ki so potrebne, če meni, da informacije, ki jih je ta že predložil, ne zadostujejo za odločitev o predaji.

- 79 Nazadnje je treba poudariti, da čeprav države članice lahko v svojem kazenskem sistemu določijo minimalne zahteve v zvezi z razmerami v zaporu, ki so strožje od zahtev, ki izhajajo iz člena 4 Listine in člena 3 EKČP, kot ga razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice, pa država članica kot izvršitvena država članica lahko predajo osebe, na katero se nanaša evropski nalog za prijetje, odreditveni državi članici pogojuje zgolj s spoštovanjem teh zadnjih zahtev, ne pa s spoštovanjem zahtev, ki izhajajo iz njenega nacionalnega prava. Drugačna rešitev bi namreč ogrozila enotnost ravni varstva temeljnih pravic, določenih v pravu Unije, načeli vzajemnega zaupanja in priznavanja, ki sta okrepljeni z Okvirnim sklepom 2002/584, ter torej učinkovitost tega okvirnega sklepa (glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, točka 63).

Upoštevnost splošnih ukrepov za izboljšanje nadzora nad razmerami v zaporu v odreditveni državi članici

- 80 Na tretjem mestu, kar zadeva sprejetje ukrepov v odreditveni državi članici, kot sta uvedba sistema ombudsmana ali vzpostavitev sodišč za izvrševanje kazni, za okrepitev nadzora nad razmerami v zaporu v tej državi članici, je treba poudariti, da čeprav je nadzor, kot je naknadni sodni nadzor nad temi razmerami v zaporu, pomemben dejavnik, ki lahko pripomore k spodbujanju organov te države članice k izboljšanju navedenih razmer in ki ga izvršitveni pravosodni organi torej lahko upoštevajo pri celoviti presoji predvidenih razmer, v katerih se bo med odvzemom prostosti znašla oseba, ki je predmet evropskega naloga za prijetje, pri odločanju o njeni predaji, pa tak nadzor sam po sebi ne more izključiti nevarnosti, da bo ta oseba, potem ko bo predana, podvržena ravnanju, ki ni združljivo s členom 4 Listine, zaradi razmer v zaporu (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 74).
- 81 Zato so izvršitveni pravosodni organi, čeprav odreditvena država članica določa pravna sredstva, ki omogočajo nadzor nad zakonitostjo razmer v zaporu glede na temeljne pravice, še vedno dolžni opraviti posamični preizkus položaja vsake zadevne osebe, da se prepričajo, da njihova odločitev o predaji te osebe zanjo ne bo predstavljala dejanske nevarnosti, da bo zaradi navedenih pogojev podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu te določbe (sodba z dne 25. julija 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Razmere v zaporu na Madžarskem), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, točka 75).

Upoštevanje preudarkov v zvezi z učinkovitostjo pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah ter načeli vzajemnega zaupanja in priznavanja

- 82 Na četrtem mestu, glede vprašanja, ali lahko izvršitveni pravosodni organ, ki odloča o predaji, obstoj dejanske nevarnosti, da bo zadevna oseba podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, ker razmere v zaporu v odreditveni državi članici niso v skladu z minimalnimi zahtevami, ki izhajajo iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice, pri presoji tehta s preudarki, povezanimi z učinkovitostjo pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah ter z načeloma vzajemnega zaupanja in priznavanja, je treba ugotoviti, da absolutnost prepovedi nečloveškega ali poniževalnega ravnanja v smislu člena 4 Listine, na katero je bilo opozorjeno v točki 62 te sodbe, nasprotuje temu, da bi bila lahko temeljna pravica, da se z osebo ne ravna nečloveško in poniževalno, kakor koli omejena s takimi preudarki.

- 83 V teh okoliščinah nujnost, da se zagotovi, da zadevna oseba, če je predana odreditveni državi članici, ni podvržena nikakršnemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu člena 4 Listine, izjemoma upravičuje omejitev načel vzajemnega zaupanja in priznavanja (glej v tem smislu sodbo z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točke 82 in od 98 do 102 in 104).
- 84 Iz tega sledi, da ugotovitve izvršitvenega pravosodnega organa, da obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja dejanska nevarnost, da bo oseba, za katero je izdan evropski nalog za prijetje, po predaji odreditveni državi članici podvržena takemu ravnanju zaradi razmer v zavodu za prestajanje kazni zapora, za katerega je konkretno predvideno, da bo v njem zaprta, pri odločanju o taki predaji ni mogoče tehtati s preudarki, ki se nanašajo na učinkovitost pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah ter na načeli vzajemnega zaupanja in priznavanja.
- 85 Glede na vse zgornje preudarke je treba na vprašanja odgovoriti:
- Člen 1(3) Okvirnega sklepa 2002/584 v povezavi s členom 4 Listine je treba razlagati tako, da mora izvršitveni pravosodni organ, kadar ima na voljo objektivne, zanesljive, natančne in ustrezno posodobljene dokaze, ki potrjujejo obstoj sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti glede razmer v zavodih za prestajanje kazni zapora odreditvene države članice, da bi ugotovil, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja dejanska nevarnost, da bo oseba, za katero je izdan evropski nalog za prijetje, po predaji tej državi članici podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu tega člena 4, upoštevati vse upoštevne materialne vidike razmer v zavodu za prestajanje kazni zapora, za katerega je konkretno predvideno, da bo ta oseba v njem zaprta, kot so osebni prostor, na voljo osebi, ki ji je odvzeta prostost, v celici tega zavoda, sanitarni pogoji ali obseg svobode gibanja zadevne osebe v navedenem zavodu. Ta presoja ni omejena na preverjanje očitnih pomanjkljivosti. Izvršitveni pravosodni organ mora v okviru take presoje zaprositi odreditveni pravosodni organ za informacije, za katere meni, da so potrebne, in se mora načeloma zanesti na zagotovila tega zadnjenavedenega organa, če ni natančnih podatkov, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, da so razmere v zaporu v nasprotju s členom 4 Listine.
 - Natančneje, glede osebnega prostora, na voljo osebi, ki ji je odvzeta prostost, mora izvršitveni pravosodni organ, ker v zvezi s tem trenutno v pravu Unije ni minimalnih zahtev, upoštevati minimalne zahteve, ki izhajajo iz člena 3 EKČP, kot ga razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice. V izračun te površine se ne sme vključiti površina sanitarij, vključiti pa se mora površina, ki jo zaseda pohištvo. Osebe, ki jim je odvzeta prostost, morajo ohraniti možnost, da se v celici normalno gibljejo.
 - Izvršitveni pravosodni organ ne more izključiti obstoja dejanske nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja zgolj zato, ker ima zadevna oseba v odreditveni državi članici na voljo pravno sredstvo, s katerim lahko ugovarja razmeram v zaporu, ali ker v tej državi članici obstajajo zakonski ali strukturni ukrepi za okrepitev nadzora nad razmerami v zaporu.
 - Ugotovitve navedenega organa, da obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja taka nevarnost, da bo zadevna oseba po predaji odreditveni državi članici podvržena takemu ravnanju zaradi razmer v zavodu za prestajanje kazni zapora, za katerega je konkretno predvideno, da bo v njem zaprta, pri odločanju o taki predaji ni mogoče tehtati s preudarki, ki se nanašajo na učinkovitost pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah ter na načeli vzajemnega zaupanja in priznavanja.

Stroški

- 86 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 1(3) Okvirnega sklepa Sveta 2002/584/PNZ Sveta z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijete in postopkih predaje med državami članicami, kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 v povezavi s členom 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da mora izvršitveni pravosodni organ, kadar ima na voljo objektivne, zanesljive, natančne in ustrezno posodobljene dokaze, ki potrjujejo obstoj sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti glede razmer v zavodih za prestajanje kazni zapora odreditvene države članice, da bi ugotovil, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja dejanska nevarnost, da bo oseba, za katero je izdan evropski nalog za prijete, po predaji tej državi članici podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu tega člena 4, upoštevati vse upoštevne materialne vidike razmer v zaporu v zavodu za prestajanje kazni zapora, za katerega je konkretno predvideno, da bo ta oseba v njem zaprta, kot so osebni prostor, na voljo osebi, ki ji je odvzeta prostost, v celici tega zavoda, sanitarni pogoji ali obseg svobode gibanja zadevne osebe v navedenem zavodu. Ta presoja ni omejena na preverjanje očitnih pomanjkljivosti. Izvršitveni pravosodni organ mora v okviru take presoje zaprositi odreditveni pravosodni organ za informacije, za katere meni, da so potrebne, in se mora načeloma zanesti na zagotovila tega zadnjenavedenega organa, če ni natančnih podatkov, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, da so razmere v zaporu v nasprotju s členom 4 Listine o temeljnih pravicah.

Natančneje, glede osebnega prostora, na voljo osebi, ki ji je odvzeta prostost, mora izvršitveni pravosodni organ, ker v zvezi s tem trenutno v pravu Unije ni minimalnih zahtev, upoštevati minimalne zahteve, ki izhajajo iz člena 3 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu, kot ga razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice. V izračun te površine se ne sme vključiti površina sanitarij, vključiti pa se mora površina, ki jo zaseda pohištvo. Osebe, ki jim je odvzeta prostost, morajo ohraniti možnost, da se v celici normalno gibljejo.

Izvršitveni pravosodni organ ne more izključiti obstoja dejanske nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja zgolj zato, ker ima zadevna oseba v odreditveni državi članici na voljo pravno sredstvo, s katerim lahko ugovarja razmeram v zaporu, ali ker v tej državi članici obstajajo zakonski ali strukturni ukrepi za okrepitev nadzora nad razmerami v zaporu.

Ugotovitve navedenega organa, da obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da obstaja taka nevarnost, da bo zadevna oseba po predaji odreditveni državi članici podvržena takemu ravnanju zaradi razmer v zavodu za prestajanje kazni zapora, za katerega je konkretno predvideno, da bo v njem zaprta, pri odločanju o taki predaji ni mogoče tehtati s preudarki, ki se nanašajo na učinkovitost pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah ter na načeli vzajemnega zaupanja in priznavanja.

Podpisi